

ben a templom raktárának, majd fa és szén tárolására használták, később elfalazták.

A templom É-i oldalán csapadékcsatorna ásása közben 7 csontvázas temetkezés kerültek elő. Mivel itt nem számítottunk temetkezésre, a sírok egy részét a markoló megbolygatta. Hatot teljesen feltártunk, az egyiket, mivel csak a metszetfalban mutatkozott, dokumentáltuk, de nem bontottunk rá. A sírok mellékletekkel voltak; több olvasót, mellkeresztet, ill. egy medaillont is találtunk. Az olvasószemek fából, rézből készültek, a kettős kereszt mellkereszt és a medaillon úgyszintén. A temetkezések a 17. sz. közepénél nem korábbiak, inkább a század végére, a 18. sz. elejére tehető.

December elején került elő a kolostor kútja. Ennek helyét egy 19. sz. közepéről származó felmérésből ismertük, de a kút azóta eltűnt; vastag betonréteg fedte. Átmérője 1,8 m, főleg lapos gneiszkövekből rakták. Érdekessége, hogy a kút aknája a függőlegesből kitér K-i irányba, okát nem tudjuk megmagyarázni. Az viszont kiderült, hogy a kút a kolostor barokkizálásakor magasztították. Ekkor töltötték fel a gazdasági udvar területét a mai szintre. Ez mintegy 3–3,5 m-es töltést jelentett, a kút kávját ennyivel kellett magasztítani.

A feltűnően nagy átmérőjű kútban kizárólag 20. századi betöltést találtunk, valószínűleg az 1948-as államosítást követően temették be. A leletek közt 18. századi zöldmázás kályhacsempék töredékei is voltak. Találtunk az egykori karmelita zárdához köthető néhány kerámia kegytárgytöredéket, mint pl. kisméretű, valószínűleg cellákból való szenteltvíztartót.

NEMES ANDRÁS – POLGÁR PÉTER

455. Sopronkövesd, ÉNy-i lakóterület (KÖH 53303)

(Győr-Moson-Sopron megye) U

2010. július 12–14. folyamán leletmentő feltárást végeztünk Sopronkövesd ÉNy-i szélén, a Jókai Mór utca É felé dűlőútként folytatódó részén, a merőleges Margaréta utca sarkától É felé mintegy 100 m hosszú szakaszon (066 hrsz.). Előzményként július 8-án folyamatban levő útfelújítási munkálatok szemlélésénél a kiszáradt talajon bizonytalanul körülhatárolható objektumfoltot azonosítottunk, a felületen számos neolitikorra keltezhető kerámiatöredéket gyűjtöttünk. A kivitelezési munkálatokat leállítottuk.

Közvetlenül a dűlőút mellett, attól Ny-ra régészeti lelőhely terül el, melyen DVK településnyomok ismertek. Helyi lakos (Dózsa Gy. u. 1.) a kertjében talált számos, szintén a neolitikum időszakába sorolható, kevésbé jellegzetes kerámiatöredéket, valamint kovapattintéket, melyeket felajánlott a Soproni Múzeum gyűjteményének. Mindezek alapján valószínűsítettük, hogy az említett lelőhely a település Ny-i szélén húzódó telkekre is kiterjed.

A feltárást során összesen öt gödröt dokumentáltunk, közülük a 2. sz. két beásásból állt, s a legtöbb kerámiatöredék is innen került elő. A jellegzetes bevé-

sett vonaldíszes darabok mellett durvább kivitelezésű töredékek jelentkeztek, valamint kovapattintékok és némi állatcsont. Az objektumok mellett több kerámia-koncentrálódási helyet is megfigyeltünk, itt szelvények segítségével vizsgálódtunk, ám egyik alkalommal sem lehetett jelenséget azonosítani. A dokumentált objektumok a kutatott szakasz közel teljes hosszán helyezkedtek el, a K felé a nyomvonalon is túlnyúló 4. objektum azt bizonyíthatja, hogy a neolitikum település valószínűleg valóban folytatódhat ebbe az irányba.

Munkatárs: Balassa Krisztina régésztechnikus.

POLGÁR PÉTER

456. Súr, Árpád utca, római katolikus templom (KÖH 72587)

(Komárom-Esztergom megye) Kú

2010 januárjában az építetű önkormányzat kérésére szemlét végeztünk a római katolikus templom (263 hrsz.) felújításánál. A barokk kori templom, mely 1785-ben épült, a falu központjában, domboldalon elhelyezkedő, szabadon álló, keletelt, egyhajós épület, szegmensíves záródású szentéllyel, É-i és D-i oldalán egy-egy bővítménnyel, Ny-i homlokzatán homlokzat elé ugró toronnyal. A 19. sz. folyamán többször átalakították. A templombelsőben a padok felszedésekor kiderült, hogy alattuk burkolat nem volt, a padok talpgerendái részben döngölt agyagra, részben É–D irányú, egy téglányi vastag sávalapokra voltak rátéve. Ezek barokk kori téglákból épültek (téglaméret: 30×15×5 cm), némelyikükön az itt birtokos Zichy-családra utaló CNZ bélyeg szerepelt.

Megállapíthattuk, hogy a templom hajójának Ny-i fala teljes hosszában, az É-i és a D-i hajófal pedig nagyrészt egy korábbi törtekőfalazatra épült rá. A mai templom téglafala és a korábbi törtekőfalazat – mai lábázatban is jól látható – vízszintes elválása az ÉNy-i külső hajósaroktól K-re 12,7 m-re egy külső falsarok formájában ér véget. E külső falsaroknak a D-i párja a D-i hajófalban is azonosítható volt. A törtekőfalazat általában szabálytalan falsíkot mutatott, ami arra utalt, hogy alapfalhoz tartozott. E korábbi épület felmenő falát csupán az ÉNy-i külső falsarok környezetében azonosíthattuk néhány kősor formájában, ahol az alapozási padka mintegy 0,5 m-rel emelkedik a mai külső járószint fölé; mindez az egykori külső járószint lepusztulására utal.

A hajó belsejének ÉK-i felében a padok helyén, a barokk kori sávalapozások között, közvetlenül az É-i hajófal mellett láthatóvá vált egy K–Ny irányú, 132 cm széles kőfal teteje (a mai padlótól 6 cm mélységben) mintegy 5,7 m hosszán, körülötte pedig a homokos altalaj 9 cm mélységben. A fal K-i folytatása nem volt követhető, mert befutott a mai préselt kő agyaglap burkolat alá, Ny-i vége egy külső falsarokban fordult É felé, és csatlakozott az É-i hajófal alatt azonosított falhoz. Ugyanennek D-i párját nem lehetett megtalálni, csupán egy szabálytalan kő jelezte hasonló falazat meglétét. Mindezek alapján egy kb. 9,7×7,6 m belméretű hajóval, kb. 5,5 m belső

szélességű, min. 5,7 m hosszú szentéllyel rendelkező korábbi templomot azonosítunk a mai épület helyén, melynek szentélyzáródása ismeretlen, a mai szentély alá húzódik. A keletelés és a tisztán törtkőfalazat alapján valószínűsítjük, hogy a 15. sz. végétől emlegetett középkori sűri plébániatemplom maradványai. Keltező értékű leletanyag nem került elő.

Dokumentálás után a padok a barokk kori sávalapokra kerültek vissza, helyükön burkolás nem történt.

FÜLÖP ANDRÁS

457. Súr határa

(Komárom-Esztergom megye) V, Á

2010. október folyamán terepbejárást folytattunk a megye DNY-i szegletében levő Súr község területén. Célunk ezzel új lelőhelyek feltérképezése volt, hiszen közigazgatási határán belül eddig tervszerű régészeti tevékenység nem folyt.

A községtől D-re levő területeket jártunk be a rendelkezésünkre álló 3 nap alatt. Először a már ismert és nyilvántartott *Pogánysánc* (KÖH 76359) lelőhely Árpád-kori mottójának állapotát vizsgáltuk, majd új, Árpád-kori telepjelenségeket rögzítettünk a *Mélyúti-dűlőben* (KÖH 75833). A *Sűri-patak mentén* (KÖH 63302) kora vaskori temető nyomait rögzíthettük: a nagy esőzések alkalmával az egyik földúton vízmosás keletkezett, amely egy ehhez a korszakhoz tartozó urnát vágott ketté. Kora vaskori urnás temetkezést bontottunk ki, amely 7 edényből állt, ebből kettőben találtunk emberi hamvakat.

A leletanyag a tatai Kuny Domokos Múzeumba került.

LÁSZLÓ JÁNOS

458. Szabadegyháza határa

(Fejér megye) Ó, Á

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli időnyben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Szabadegyházán négy új, kisebb kiterjedésű lelőhelyet azonosítottunk (*Felső-dűlő*, KÖH 74077; *Szabadegyházi vízfolyás*, 74081; *Göncsög-dűlő*, 74083). A *Kajdy-tanya* mellett például egy ismeretlen korú temető nyomai kerültek elő a homokos domboldalon (KÖH 74079).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

459. Szakály, Ürgevár-pusztá

(KÖH 76521)

(Tolna megye) Ó

2010. április 26–27-én régészeti megfigyelést végeztünk az Ürgevár-pusztá területén folyó földmunkáknál. A ki-

viteli terv szerint 26 oszlop állítására került sor. Minden oszlop helyén 1×1 m-es szondát készítettünk. Régészeti leletre, jelenségre utaló nyomot a 101–106, 201–208 és 213–218 sz. oszlopoknál nem találtunk. A pusztára vezető út mellett a domb aljában a 209., 210. és 211. sz. oszlopoknál, a korábban lefúrt oszlophelyeknél 30–80 cm mélységben megfigyelt sárga altalaj helyett az átlag 250 cm mély lyukakban végig barna-humuszos, régészeti leletanyagot nem tartalmazó feltöltődési réteget figyeltünk meg. Tekintve ezen terület mélybevágás jellegére ez természetes okokkal nehezen magyarázható. A régészeti leletek hiánya miatt nem bizonyítható, de az irodalmi adatok (Wosinsky Mór) alapján feltételezett bronzkori földvár sáncárka sem zárható ki ezen a területen.

A munkákkal párhuzamosan bejártuk a hálózattól É-ra és K-re eső szántások területét, ahol őskori lelőhelyre utaló edénytöredékeket találtunk, a felszínen pedig a dombot körülölelő sáncárok sötétbarna humuszos betöltődésének csíkja is egészen jól követhető volt. A szondákban tapasztaltak alapján azonban a lelőhely nem méri el a most kiépítésre kerülő vezeték vonalát.

SZABÓ GÉZA

460. Szalánta, Bükkös

(Baranya megye) U, R

2010. augusztus folyamán régészeti megfigyelést végeztünk a Horvát Tranzit gázvezeték-fektetés földmunkái által érintett régészeti lelőhelyeken.

Bükkös (HT-162 lh., KÖH 74683): Augusztus 10–13-án a nyomvonal 181+150 és 181+210 km-szelvényei között dolgoztunk. A lelőhely Szalánta külterületén, egy mélyebb patak völgy fölötti, É–D irányú fennsíkon található, a fennsík az 58. sz. főúttal párhuzamosan fut. A gázvezeték nyomvonalában 298 m²-nyi nyesett területből régészetileg pozitív 178 m² volt. Mindössze 5 régészeti objektumot tártunk fel, de ebből a néhány gödörből is jelentős mennyiségű leletanyag került elő. A legérdekesebb egy kétosztatú tál töredéke, amely alapján a lelőhelyet a rézkori badeni kultúra időszakába sorolhatjuk.

Bükkös II. (HT-163 lh., KÖH 74685): Augusztus 11–19. között a humuszréteg gépi eltávolítása során több tucat régészeti objektumot azonosítottunk, a további munkavégzést a nyomvonal 181+350 és 181+900 km-szelvényei között leállítottuk. A gázvezeték nyomvonalában 2989 m²-nyi nyesett területből 2350 m² bizonyult régészetileg pozitívnak.

A lelőhely Szalánta külterületén, egy mélyebb patak völgy fölötti, É–D irányú fennsíkon található, a fennsík az 58. sz. főúttal párhuzamosan fut. A lelőhely intenzív, összesen 101 régészeti objektumot tártunk fel, melyek nagy része igen sekély, az altalajba sokszor csak 10–15 cm-re mélyültek. Leletanyagát tekintve klasszikus Baden, és így valószínű, hogy egy lelőhelyet alkot a HT-162-vel.